

EUROPE U RIMU

Hrvatska Crkva Sv. Jeronima
REPUBLIKA HRVATSKA

DICASTERIUM PRO EVANGELIZATIONE

SECTIO DE QUAESTIONIBUS FUNDAMENTALIBUS
EVANGELIZATIONIS IN MUNDO

MINISTERO
DEL TURISMO
REPUBBLICA ITALIANA

EUROPE U RIMU

Jubilarni Pohodi

Hrvatska Crkva
Sv. Jeronima

©Dikasterij za Evangelizaciju
Ured za temeljna pitanja Evangelizacije u svijetu
00120 Vatikan

Tekst priredio mons. Vincenzo Francia
Sva prava pridržana

Četiri tematska itinerera koja možete doživjeti

Jubilej je veliki pučki događaj tijekom kojeg svaki hodočasnik može uroniti u beskrajno Božje milosrđe.

To je godina u kojoj se treba vratiti biti bratstva, popravljajući odnose između nas i Oca.

Godina je to koja potiče na obraćenje, prilika da pogledamo svoj život i zamolimo Gospodina da ga usmjeri prema svetosti. To je godina solidarnosti, nade, pravde, predanosti službi Božjoj u radosti i miru s našom braćom.

No, iznad svega, jubilejska godina ima u središtu susret s Kristom.

Zbog toga Jubilej traži od nas da krenemo i prevladamo neke granice.

Zapravo, kada smo u pokretu, ne mijenjamo samo mjesto, već se transformiramo. Zbog toga je važno pripremiti se, isplanirati rutu i znati odredište. U tom smislu, hodočašće koje karakterizira

ovu godinu počinje prije samog putovanja: njegova je početna točka odluka da se to učini. Kako bi u potpunosti doživjeli Jubilej 2025. kroz hodanje i

molitvu, hodočasnicima su u gradu Rimu dostupna 4 tematska tečaja.

Europe u Rimu

Put crkava europske unije uključuje 28 crkava i bazilika povezanih s europskim zemljama iz kulturnih, umjetničkih razloga ili zbog tradicije primanja hodočasnika koji dolaze iz određene države europske zajednice.

Hodočašće sedam crkava

Hodočašće sedam crkava koje je osmislio sveti Filip Neri u 16. stoljeću, pripada među najstarije rimske tradicije. Riječ je o stazi od 25 kilometara koja vijuga rimskim ulicama.

Jubilarnе crkve

To su crkve koje su označene kao okupljališta hodočasnika. U tim će se crkvama održavati kateheze na različitim jezicima kako bi se ponovno otkrilo značenje Svete godine; bit će mogućnost pristupanja sakramentu pomirenja i njegovanja iskustva vjere molitvom.

Žene zaštitnice Europe i crkvene naučiteljice

Hodočašće koje uključuje zaustavljanje radi molitve u rimskim crkvama povezanih sa svetom Katarinom Sijenskom, svetom Terezijom Benediktom od Križa, svetom Brigitom Švedskom, svetom Terezijom Avilskom, svetom Terezijom od Djeteta Isusa i svetom Hildegardom iz Bingena.

Hrvatska Crkva Sv. Jeronima

Trenutno se Hrvatska crkva svetog Jeronima (sl.1) teže uočava uz Tiber nego što je to bio slučaj u prošlosti: zapravo, ovdje je bila riječna luka, luka Ripetta, koja je uništena tijekom radova na izgradnji riječnih zidova počevši od 1875. godine. S druge strane, 1938. godine tamo je postavljen jedan od najneobičnijih spomenika svih vremena, *Ara Pacis* Oktavijana Augusta, obnovljen u ranim godinama dvadeset i prvog stoljeća. Osim toga, Augustov mauzolej nalazi se na trgu pored crkve.

Prisutnost Hrvata u Rimu, o kojoj svjedoči već početak srednjeg vijeka, našla je na ovom području središte konvergencije i agregacije, osobito nakon pojedinih migracija zbog ratova i osmanskih osvajanja teritorija Balkanskog poluotoka. Tako je 1453. papa Nikola V. darovao crkvicu Kon-

gregaciji svetog Jeronima, sveca čije ga je dalmatinsko podrijetlo spontano učinilo zaštitnikom te zajednice. Jedan od njegovih nasljednika, Siksto V., koji je bio naslovni kardinal crkve, povjerio je arhitektu Martinu Longhiu Vecchiju izgradnju prikladnijeg i dostojanstvenijeg mjesta štovanja. Rezultat kojemu se možemo diviti čini se svečanim u volumenu i raskošnim u ukrasu.

Pročelje, koje je elegantno i živahno, na natpisu nosi godinu 1588. i ime Siksta V., dok se njegov grb ističe visoko u timpanu zajedno s trimontom raspoređenim na raznim vrhovima, još jednim heraldičkim elementom. Pročelje uobličuju pilastri koji određuju pet udubljenja u donjem dijelu i tri u gornjem, s vratima, nišama i središnjim prozorom. Vitki zvonik također potpisuje Martino Longhi.

Unutrašnjost (sl.2) je izuzetno bujna, a bogatstvo boja plijeni pažnju posjetitelja svojim vrtoglavim vizualnim efektom. Dovoljno je primijetiti ritam između lukova i pilastara u glavnoj i jednoj lađi te nadasve na fresci bačvastog svoda (sl.3): *Uzvišenje križa*, iz 1850. godine, koja kao da privlači prostor prema vrhu svjetlosti. U središtu se pojavljuje križ okružen anđelima i kardinalnim krepostima koje su alegorijski predstavljene ženskim figurama. Tu su i neki sveci ilirskog podrijetla, kao što su Sveta Helena u carskoj odjeći, sveti Ladislav kralj, Sveti Jeronim, Sveti Petronije, Sveta Serena i Sv. Anemija.

sl.2

Natpis nam pomaže razumjeti značenje ove grandiozne scenografije: *ASPICIEN- TES IN AUCTOREM FIDEI QUI PROPOSITO SIBI GAUDIO SUSTINUIT CRUCEM* ("držeći pogled fiksiran na autora vjere koji se, su-

očen s radošću koja je stavljena pred nje- ga, podvrgnuo križu"). Na drugom natpisu nalazi se ime pokrovitelja *CONGREGATIO ILLYRICORUM* i godina izvršenja. Autor je Pietro Gagliardi, ime koje će se često po- navljati u opisu djela naše crkve, počevši od četiri *velika proroka* (Izaija, Jeremija, Ezekiel i Daniel) koji se pojavljuju u jedri- ma svoda kako bi se spustili prema slijedu *apostola* naslikanih na pilastrima.

Naš obilazak počinje se od unutarnje stra- ne pročelja (tzv. kontra-pročelje), gdje se, osim *orgulja* iz 1845., po rukotvorini Gagliardija uvijek divimo papi *Nikoli V. i Sikstu V.*, s epizodama iz njihovih života, kojima je bila posvećena osobita pozor- nost pri uređenju crkve. Prati nas ritam kapela koje se otvaraju bočno. Ti su *sa- celli* strukturirani na jedinstvenom uzor- ku: dva stupca podržavaju timpan i uokvi- ruju scenu.

sl.3

sl.4

Prvi *sacelli* s desne strane posvećen je Presvetom Navještenju. Oltar Michelangela Cerrutija iz 1718. prikazuje veliki događaj utjelovljenja Sina Božjega u maloj kući u Nazaretu u nazočnosti svetih Filipa Nerija, Franje Paulskog, i Antuna Padovanskog klečećih u kontemplaciji.

Druga kapela još uvijek odjekuje marijanskom temom s *Madonnom della Stella* (sl.4) Filippa Braccija iz 1745. godine, po uzoru na shemu *Salus Populi Romani* koja se čuva u bazilici Santa Maria Maggiore. Oko 1853. Pietro Gagliardi je zidove oslikao freskama *Rođenja Marijina* i njezina *Uznesenja na nebo*.

Nakon toga slijedi *Kapela svete Ane*, s oltarom Giuseppea Apulije iz 1631. godine koji prikazuje svetu Anu s Marijom i malim Isusom u prirodnom okruženju. Starica pruža ruku čekajući da njezin unuk položi voće u ruku; dijete, pak, okreće pogled prema majci, kao da traži dopuštenje. To je idiličan trenutak, domaća scena, ali sa

suptilnom simboličkom važnošću: čas zalaska sunca i klasični stup koji se nazire iza Marije aludiraju na stari svijet koji od Isusa iščekuje plod novog života koji počinje širiti iz svog utjelovljenja.

Petom kapelom ulazimo u prostor koji, iako ne osobito arhitektonski važan, odjekuje transeptom. Pietro Gagliardi 1850. tamo je izveo, poput lažne tapiserije, kla-

njanje *mudraca* širokim i spokojnim dahom, dok je središnji prostor prekriven lažnom kupolom koju je 1590. naslikao Giovanni Guerra sa *Svetim Trojstvom kojemu se klanjaju Marija i Ivan Krstitelj*. Iluzionistička arhitektura produžuje stvarni prostor stvaranjem lože s uvijenim stupovima, između kojih se može vidjeti plavo nebo. Pendentivi prikazuju četiri evanđelista, vjerojatno Paola Guidottija, „uhvaćenih“ u činu držanja olovke i pisanja njihovih izvještaja.

Dolazimo do prezbiterija (sl.5) okružena hemicičnom ogradom i freskama s epizodama iz života svetog Jeronima Andree Lilijs i Antonija Vivianija između 1585. i 1590. godine. Prva slika s lijeve strane je *Svetac koji objašnjava Bibliju učiteljima zakona*, koji ga ispituju u njezinoj špilji. Ti su učitelji u praksi herezi: Jeronim ih pokušava voditi na put ispravnog tumačenja Božje riječi i iz njihove reakcije možemo zaključiti razno-

likost rezultata, od odbijanja preko preispitivanja do prihvaćanja. Uz Jeronima nalazimo ikonografske elemente koji ga karakteriziraju: *Bibliju*, zapravo, koju je preveo na latinski s hebrejskog i grčkog, zatim kardinalov šešir, zatim raspelo, lubanju kao kontinuirani podsjetnik na osjećaj ljudske krhkosti i lava, kojemu je svetac izvadio trn iz šape. Iz špilje izlazi zmija, znak svećeve pobjede nad zlom i grijehom. Središnja freska prikazuje Jeronimovo svećeničko ređenje ispred natkrivenoga oltara čiji se potporni stupovi mogu vidjeti. Jeronim kleči u nazočnosti biskupa zaređitelja u pratnji đakona. Iza sveca nalazi se oltar s uljem kojim je pomazan tijekom obreda ređenja: obred se već dogodio, budući da nosi kazulu (ondašnju misnicu). Daje mu se kalež i

patenu, simbole euharistije kojom će od ovog trenutka predsjedati liturgijom. Svećenici i đakoni prisustvuju svečanom obredu, kao i ljudi u prvom planu; dijete ukazuje na ono što se događa i istodobno drži natpis koji ukazuje na događaj koji se dogodio u Antiohiji od ruke biskupa Paulina (*Antiochie* (sic!) *per Paulinum antistitem*). Naravno, tu je i lav: ovaj put u pratnji drugog "kolege"! Slika s desne strane je *Rasprava o Svetom pismu* koji Jeronim ima sa svecima Grgurom Nazijanski i Bazilijem Velikim, kao što čitamo u natpisu: u intelektualnom okruženju shvaćamo različite stavove onih koji prisustvuju raspravi između tri velika crkvena oca, posebno svetog Jeronima koji govori u ovom trenutku, u pratnji vjernog lava. Proslava dalmatinskog sve-

sl.6

sl.7

ca odjekuje na nebu, među *anđeoskim korovima* (sl.6) freskama na svodu zajedno s njegovom proslavom. Četverokutni

sl.8

donji pojas zidova obložen je drvetom oraha, a nadstrešnica natkriva oltar u obliku urne. Avanzino Nucci naslikao je dvojicu *papa* (sl.7) pored prozora: oni su Gaj i Ivan Dalmatinac, s epizodama iz njihovih života. Isti slikar prikazao je i druge svete biskupe koji su po različitim naslovima vezani uz hrvatski narod.

Na lijevom zidu nalazi se kip *svetog Jeronima*, možda kipara

iz sedamnaestog stoljeća Francesca Grassija, u činu uranjanja u proučavanje *Biblije* koji se drži u teškoj ravnoteži s prekrivenim nogama; lav drži pladanj s olovkom i tintom dok okreće glavu natrag prema dva anđela, simbolu nebeske inspiracije. Na zidu se nalazi grandiozna freska Pietra Gagliardia s prikazom *Raspeća* (sl.8) iz 1850. godine. Slijedeći slikarovu omiljenu shemu stvaranja scene kao na tapiseriji, zgoda iz Evanđelja prikazuje se intenzivnom igrom svjetla, od polusvjetla u likovima u prvom planu do punine koja je koncentrirana na otvorenom nebu iza Krista. Tako se i pokreti i izrazi likova također razlikuju od spokojnog mira Marijine vjere, preko muke razbojnika do uzdrmanosti potresom u pozadini.

Slijed kapela nastavlja se onom posvećenoj *svetom Jeronimu*, koju je Giuseppe Puglia prikazao 1632. godine na oltaru (sl.9). Dva stoljeća kasnije, Gagliardijev kist oslikao je prizore *Ivana Krstitelja u pustinji* i *svetog Pavla na atenskom areopagu*.

Puglia je također autor *Pietà* (sl. 10) u sljedećoj kapelici. Scena je tradicionalna, ali umjetnik je interpretira s obnovljenom osjetljivošću, modelirajući robusne figure i osvjetljavajući ih snažnim svjetlosnim potezima. Svod je freska koju potpisuje Andrea Lilio s *Trojstvom* uokvirenim između štukaturnih ukrasa i krajolika. Lilio je također autor dviju scena iz života svetog Tome Akvinskog u lunetama. Zidove je, s druge strane, Gagliardi oslikao freskama s dvije epizode Isusove muke, *Molitva u Getsemani* i *Krunjenje trnjem*. Posljednja kapela prema ulazu posvećena je *svecima Ćirilu i Metodu*, velikim apostolima slavenskih naroda, koje vidimo prikazane na oltaru Benigna Vangelinija iz 1650. godine u činu pokazivanja papi Adrianu II. tijela svetog Klementa koje je Ćiril pronašao na Krimu.

sl.9

Jeronimov prijevod *Biblije* na latinski jedan je od najvećih kulturnih pothvata svih vremena.

Ali još veći pothvat je svetost, to jest prijevod Božje riječi u konkretnost života svakoga od nas. To je najdublje značenje jubileja.

sl.10